

JAK KSZTAŁTOWAĆ UMIEJĘTNOŚĆ CICHEGO CZYTANIA ZE ZROZUMIENIEM U UCZNIÓW KLAS I – III?

Wśród wielu sposobów zdobywania wiedzy należy wyróżnić samodzielną pracę z tekstem. Ponieważ praca ta opiera się na czytaniu, aby zatem była ona szybka i wydajna konieczne jest zastosowanie cichego czytania ze zrozumieniem. J. Bałachowicz określa czytanie ciche jako „uproszczone w stosunku do głośnego”. Rozwija się ono na bazie dobrze opanowanej techniki czytania głośnego. J. Rytłowa natomiast definiuje czytanie jako „czynność psychiczną polegającą na wnikaniu w treść czytanego tekstu, która opiera się na rozumieniu poszczególnych wyrazów, zdań, myśli oraz przeżyć utrwalonych w tekście”. Czytanie ze zrozumieniem ma więc w obecnych czasach szczególne znaczenie. Rozwój nauki i techniki niesie coraz to więcej instrukcji, opisów i informacji niezbędnych każdemu współczesnemu człowiekowi. Poprawna realizacja zadań w zakresie kształcenia umiejętności czytania ze zrozumieniem u uczniów klas początkowych, przygotowuje ich do nauki w klasach wyższych.

W każdej szkole, a nawet klasie bardzo łatwo zauważyć uczniów, którzy nie rozumieją czytanego tekstu. Uczniowie ci mają ogromne trudności w zapamiętywaniu określonych informacji. Najczęściej są to uczniowie słabi i być może główną przyczyną tej sytuacji jest brak umiejętności czytania ze zrozumieniem.

Czytając cicho dzieci najczęściej spotykają się z takimi problemami, jak: trudności w rozumieniu pisemnych poleceń, brak rozumienia tekstu z powodu braku rozumienia podstawowych struktur logicznych, trudności w rozpoznawaniu konstrukcji składniowych oraz mały zasób słownictwa, kłopoty z wyodrębnianiem potrzebnych informacji.

Doceniając rolę cichego czytania ze zrozumieniem, jego wpływ na rozwój umysłowy dzieci oraz zdając sobie sprawę z potrzeby jak najwcześniejszego wyposażenia uczniów w tę umiejętność należy właściwie dobrać ćwiczenia. Właśnie ćwiczenia zmierzające do rozszerzenia pola czytania są podstawową sprawą w pokonywaniu przez dziecko trudności w czytaniu i rozumieniu tekstu. Muszą być one prowadzone już w klasie pierwszej. Wdrażanie do czytania ze zrozumieniem powinno odbywać się każdego dnia i przy każdej nadarzającej się okazji.

Uwzględniając zasadę stopniowania trudności przedstawiam ćwiczenia doskonalące umiejętność czytania ze zrozumieniem w poszczególnych klasach kształcenia zintegrowanego.

Klasa I:

- odszukiwanie wyrazów i liter w tekście,
- odszukiwanie zdań w tekście,
- odszukiwanie w tekście imion dzieci, nazw zwierząt, zabawek, itp.,
- układanie wyrazów z liter alfabetu ruchomego,
- wykonanie polecenia napisanego na tablicy,
- układanie zdań z rozsypanych wyrazów,
- układanie wyrazów (ewentualnie krótkich zdań) z rozsypanek sylabowych,
- dobieranie kartoników zawierających pytania i odpowiedzi,
- dobieranie obrazków do treści zdań i zdań do obrazków,
- grupowanie kartoników z wyrazami dookoła obrazka,
- segregowanie kartoników z wyrazami wg podanego porządku,
- napisanie odpowiedzi na pytanie uwidocznione na tablicy.

Klasa II:

- poszukiwanie w tekście odpowiedzi na postawione pytanie,
- odszukiwanie urywków odnoszących się do osób działających i miejsca akcji,
- wyszukiwanie w tekście urywków związanych z ilustracją zamieszczoną przy tekście,
- wyszukiwanie w tekście urywków, które można zilustrować,
- wyszukiwanie urywków odtwarzających wydarzenia w ich kolejnym przebiegu,
- przygotowanie do układania planu czytanki w formie kilku obrazków.

Klasa III:

- zdawanie sprawy z treści czytanki po jednorazowym cichym czytaniu,
- zastanowienie się nad postaciami i zdarzeniami, jakie można wyodrębnić w tekście,
- zastanowienie się nad kolejnością wydarzeń w czytance,
- zastanowienie się nad tym, ile i jakie obrazki można wyodrębnić w tekście i w jakiej kolejności, obmyślenie tytułów tych obrazków,
- wyszukiwanie „najciekawszych” urywków,
- przygotowanie się do dłuższych wypowiedzi na podstawie lektury,
- wyszukiwanie w znanych tekstach podobnych postaci i podobnych zdarzeń,
- wyszukiwanie w tekście urywków zawierających opis wyglądu zewnętrznego osób działających oraz niektórych cech ich charakteru,
- wyszukiwanie w tekście urywków odnoszących się do wskazanych tematów,
- wyszukiwanie urywków mających formę opisu, czy opowiadania,
- przygotowanie się do podziału tekstu na wyodrębniające się części i nadanie im tytułów,
- przygotowanie się do układania planu tekstu mającego formę opowiadania.

Wymienione ćwiczenia mogą być modyfikowane w zależności od potrzeb. Mogą być stosowane zarówno w szkole, jak i w domu. Istotne jest, aby ich stosowanie było skuteczne, aby dało możliwie najlepsze efekty w zakresie umiejętności czytania ze zrozumieniem.

Rozumienie czytanego tekstu jest ważne w klasach I – III przede wszystkim ze względów praktycznych. Tylko te informacje, które uczeń dobrze rozumie, korzystnie wpływają na postępowanie i przystosowanie się do różnych sytuacji. Informacje, których uczeń nie rozumie są bezużyteczne. Rozumienie jest szczególnie ważne w procesie zdobywania wiedzy. Jeżeli uczeń nie rozumie czytanego tekstu, rezygnuje z dalszej lektury, względnie uczy się na pamięć. Ta metoda nie gwarantuje jednak prawidłowego odbioru informacji. Wyrabianie nawyku poprawnego cichego czytania ze zrozumieniem otwiera przed uczniem perspektywę systematycznego i skutecznego uczenia się, pokonywania trudności w procesie uczenia się, opanowywania i pogłębiania wiedzy.

Opracowała:
mgr Małgorzata Salej